Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.3.38.2025
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałkini,

w odpowiedzi na oświadczenie Pana Senatora Jerzego Wcisły, złożone podczas 41 posiedzenia Senatu RP 17 września 2025 r., w sprawie wliczania dodatku mieszkaniowego do dochodu osoby ubiegającej się o świadczenia z pomocy społecznej, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Zasady i tryb przyznawania świadczeń z pomocy społecznej regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214). Przyznanie prawa do świadczenia z pomocy społecznej uzależnione jest od spełniania kryteriów dochodowych. Kwoty kryteriów dochodowych w pomocy społecznej podlegają okresowej weryfikacji. Od 1 stycznia 2025 r. kryteria dochodowe w pomocy społecznej wynoszą dla osoby samotnie gospodarującej 1010 zł, a dla osoby w rodzinie 823 zł.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zasadę uwzględniania wszystkich dochodów, bez względu na ich pochodzenie, wprowadzając tylko nieliczne wyjątki. Trzeba przy tym zaznaczyć, że pojęcie dochodu obliczanego na potrzeby przyznania świadczeń z pomocy społecznej nie jest tożsame z dochodem obliczanym na potrzeby przyznania świadczeń rodzinnych. Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej za dochód uważa się:

- sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub, w przypadku utraty dochodu, z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pomniejszoną o miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych i koszty uzyskania przychodu;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;
- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

Natomiast, jak stanowi art. 8 ust. 4, do dochodu ustalonego zgodnie z ust. 3 nie zalicza się:

- jednorazowego pieniężnego świadczenia socjalnego;
- zasiłku celowego;
- pomocy materialnej mającej charakter socjalny albo motywacyjny, przyznawanej na podstawie przepisów o systemie oświaty;
- wartości świadczenia w naturze;
- świadczenia przysługującego bezrobotnemu na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia z tytułu wykonywania prac społecznie użytecznych, świadczenia pieniężnego, o którym mowa w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906), a także pomocy pieniężnej, o której mowa w: art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji i okresu

powojennego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2039), w art. 7a ust. 2 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach md uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1774), w art. 5a ust. 2 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1818), w art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1820) oraz w art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych;

- dochodu z powierzchni użytków rolnych poniżej 1 ha przeliczeniowego;
- świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r. poz. 421 i 858);
- świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. z 2023 r. poz. 192);
- świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie art. 9 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski (Dz. U. poz. 2529);
- nagrody specjalnej Prezesa Rady Ministrów przyznawanej na podstawie art. 31a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1050);
- pomocy finansowej przyznawanej repatriantom, o której mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1105);
- środków finansowych przyznawanych w ramach działań podejmowanych przez organy publiczne, mających na celu poprawę jakości powietrza lub ochronę środowiska naturalnego;
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 39a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737 i 854);
- kwoty dodatku energetycznego, o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266, 834 i 859);
- kwotę dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 953);
- kwoty dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1207);
- kwoty dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła, o którym mowa w art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1772, 1693 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 859);
- kwoty dodatku elektrycznego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1704, 1785 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 859);
- kwoty bonu energetycznego, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego (Dz. U. poz. 859);
- świadczeń "aktywny rodzic", o których mowa w ustawie z dnia 15 maja 2024 r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka - "Aktywny rodzic" (Dz. U. poz. 858 oraz z 2025 r. poz. 619).

Katalog obciążeń pomniejszających dochód, jak i katalog przychodów odliczanych od dochodu określony w art. 8 ust. 3 i 4 oraz 4a ustawy jest zamknięty, a co za tym idzie – każdy rodzaj dochodu niewymieniony w ww. regulacjach należy wliczyć do dochodu osoby/rodziny. Z uwagi na taką konstrukcję przepisu dodatek mieszkaniowy jest uwzględniany w dochodzie osoby bądź rodziny ubiegającej się o świadczenie z pomocy społecznej.

Trzeba podkreślić, że szeroka definicja dochodu zawarta w ustawie o pomocy społecznej uzasadniona jest charakterem pomocy społecznej, stanowiącej ostatnie ogniwo systemu zabezpieczenia społecznego. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie sprostać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich podstawowych potrzeb. Rodzaj, forma i wymiar świadczenia powinny odpowiadać okolicznościom uzasadniającym udzielenie pomocy. Pomoc państwa ma zatem charakter subsydiarny. Oznacza to, że interwencję organów państwowych dopuszcza się tylko w przypadkach, w których występujące o pomoc osoby rzeczywiście nie mają możliwości samodzielnego przezwyciężenia trudów sytuacji, w której się znalazły. Instytucja ta ma charakter pomocniczy w zakresie wsparcia osób w pokonywaniu życiowych trudności, stanowi też dopełnienie świadczeń, które prawnie zabezpieczone są przez inne systemy. Przed wystąpieniem o udzielenie wsparcia z systemu pomocy społecznej osoby potrzebujące powinny zatem skorzystać z przyznanych im na gruncie innych systemów uprawnień, własnych zasobów majątkowych (pieniężnych i niepieniężnych) i własnych możliwości działania.

Podkreślenia wymaga jednocześnie fakt, że przekroczenie kryterium dochodowego przez osobę pobierającą lub ubiegającą się o świadczenie z pomocy społecznej nie uniemożliwia otrzymania wsparcia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom i rodzinom, których dochody przekraczają kryteria dochodowe, możliwe jest przyznanie pomocy finansowej w formie bezzwrotnego specjalnego zasiłku celowego lub zasiłku okresowego, celowego lub pomocy rzeczowej pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku albo wydatków na pomoc rzeczową.

Jednym z zadań pracownika socjalnego jest prowadzenie z osobami i rodzinami pracy socjalnej bez względu na ich dochód. Jednym z jej elementów jest udzielanie pomocy osobom i rodzinom w uzyskaniu odpowiedniego poradnictwa (prawnego, psychologicznego, rodzinnego), wsparcia przy załatwianiu spraw urzędowych, a także udzielanie im pomocy w innych spraw celem rozwiązania ich problemów i poprawy sytuacji.

Informuję, że w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powołano, w charakterze organu opiniodawczo-doradczego Ministra, Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej, którego członkowie prowadzą pracę nad projektem zmiany przepisów ustawy o pomocy społecznej. W skład zespołu weszli eksperci, praktycy i naukowcy, których głównym zadaniem jest dokonanie gruntownego przeglądu funkcjonujących w ramach systemu pomocy społecznej rozwiązań prawnych i organizacyjnych.

W jego ramach członkowie zespołu przeprowadzą weryfikację dostępności świadczeń i usług społecznych, dokonają analizy sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej, oceny funkcjonowania i finansowania instytucji pomocowych świadczących usługi całodobowe oraz opracują propozycje zmian prawnych i innych rekomendacji. Działania te doprowadzą do integracji różnych form wsparcia i zacieśnienia współpracy między instytucjami państwowymi, samorządami, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi

społecznościami, co przyczyni się do zwiększenia skuteczności realizowanych działań pomocowych.

Informuję, że projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (UD315) został wpisany do wykazu prac Rady Ministrów. Z uwagi na etap prac nad projektem nie jest obecnie możliwe przedstawienie rozwiązań, które zostaną ostatecznie przyjęte.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Katarzyna Nowakowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/